

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра біології, здоров'я людини та фізичної терапії

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК28 КАРДІОЛОГІЯ

Спеціальність **227 Терапія та реабілітація**

Освітня програма «**Фізична терапія**»

Психолого-природничий факультет

2025-2026 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Кардіологія» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 227 «Терапія та реабілітація» освітньо-професійної програми «Фізична терапія».

Мова навчання: українська

Розробник: Саламадзе Ольга Олександрівна, доктор філософії з медицини, доцент кафедри біології, здоров'я людини та фізичної терапії

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри біології, здоров'я людини та фізичної терапії.

Протокол від “ 24 ” червня 2025 року № 7

Завідувач кафедри біології, здоров'я людини та фізичної терапії

(проф. Інна СЯСЬКА)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету

Протокол від “ 26 ” червня 2025 року № 5

Голова навчально-методичної комісії психолого-природничого факультету

Ірина ТРОХИМЧУК

(підпис)

(прізвище та ініціали)

©Саламадзе О.О., 2025

© РДГУ, 2025

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність,освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –5	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»	Обов'язкова	
Змістових модулів –3	Спеціальність 227 «Терапія та реабілітація»	Рік підготовки	
Індивідуальне науково-дослідне завдання		2-й	-
Загальна кількість годин – 150		Семестр	
		3-й	-
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,5 самостійної роботи – 5 год.	Освітній рівень: бакалаврський	24 год.	-
		Практичні, семінарські	
		-	-
		Лабораторні	
		26 год.	-
		Самостійна робота	
		100 год.	-
		Індивідуальні завдання *за наявності	
		15 год.	
		Вид контролю:	
		Екзамен	
Передумови для вивчення дисципліни: Нормальна анатомія людини, Нормальна фізіологія людини, Патологічна анатомія (за проф. спрямуванням), Патологічна фізіологія (за проф. спрямуванням).			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у здобувача вищої освіти основ клінічного мислення і набуття професійних компетентностей обстеження хворого та оцінки основних проявів захворювань серця із дотриманням принципів медичної етики та деонтології. Предметом вивчення навчальної дисципліни «Кардіологія» є комплекс теоретичних та практичних питань, спрямованих на засвоєння студентом основних методів обстеження пацієнта у клініці внутрішніх хвороб, а саме у кардіології та правил встановлення синдромного діагнозу найбільш розповсюджених захворювань серця та судин.

Завдання навчальної дисципліни:

- Оволодіння студентом теоретичними знаннями, необхідними для виявлення кардіологічних захворювань людини.
- Оволодіння практичними прийомами і методами фізикального та лабораторно-інструментального обстеження пацієнтів.
- Засвоєння загальних методичних підходів клінічного обстеження кардіологічного хворого.

– Діагностика окремих захворювань серця та судин людини при типових їх проявах.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Кардіологія» здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти повинен оволодіти наступними **компетентностями**:

Загальні компетентності:

ЗК 02. Здатність застосувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 06. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні компетентності:

СК 02. Здатність враховувати у практичній діяльності медико-біологічні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти, пов'язані з практикою фізичної терапії.

СК 04. Здатність виконувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії для збору якісних (спостереження, опитування), і кількісних (вимірювання та тестування) даних, пов'язаних з фізичним станом пацієнта/клієнта, його функціональними можливостями, активністю та участю.

СК 06. Здатність за дорученням фізичного терапевта, здійснювати моніторинг реакцій і стану пацієнтів/клієнтів різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп під час виконання призначених заходів/тестів, включно з документуванням, звітуванням про отримані результати.

3. Очікувані результати навчання

Після закінчення вивчення навчальної дисципліни «Кардіологія» здобувач повинен оволодіти наступними програмними результатами навчання (РН):

РН 07. Застосовувати знання медико-біологічних, психолого-педагогічних, соціальних аспектів у практиці фізичної терапії; виявляти та враховувати зв'язки різних елементів.

РН 10. Визначати симптоми та синдроми; описувати обмеження функціонування пацієнта/клієнта за Класифікатором функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я НК 030:2022 та визначати реабілітаційні інтервенції за Класифікатором медичних інтервенцій НК 026:2021.

РН 11. Застосовувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії; використовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі; оцінювати отриману інформацію.

РН 19. Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня повинен:

знати:

– найважливіші етіологічні і патогенетичні фактори формування патологічних процесів в організмі людини;

– методичні основи клінічного обстеження хворого, схеми дослідження пацієнта і написання історії хвороби;

– методичні основи фізикального обстеження хворого – розпитування, огляду, пальпації, перкусії, аускультатії серця та судини;

– найважливіші симптоми та синдроми у клініці захворювань серця та судини, та їх семіологічного тлумачення;

– клініко-діагностичні інтерпретації показників найважливіших лабораторно-інструментальних досліджень стану серцево-судинної системи;

вміти застосовувати отримані знання у практичних ситуаціях:

- демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця, зокрема фізичного терапевта;
- проводити опитування і фізикальне обстеження хворих та аналізувати їх результати в клініці внутрішніх хвороб, а саме у хворих кардіологічного профілю;
- складати план обстеження пацієнта при типовому перебігу найбільш поширених кардіологічних хвороб;
- аналізувати результати основних лабораторних і інструментальних методів дослідження в кардіології для опису обмеження функціонування пацієнта;
- визначати провідні симптоми та синдроми у клініці кардіологічних хвороб;
- демонструвати вміння методично вірно викласти результати обстеження хворого.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Основні методи обстеження хворих з захворюванням серця та судин.

Тема 1. Опитування та загальний огляд хворих із патологією серцево–судинної системи. Послідовність з'ясування та деталізації скарг хворого із серцево–судинною патологією. Основні структурні частини анамнезу (паспортна частина, скарги хворого, анамнез захворювання, анамнез життя). Особливості збирання анамнезу захворювання та життя. Проведення загального огляду кардіологічного хворого. Курація хворого з написання анамнестичного розділу історії хвороби.

Тема 2. Зовнішній огляд хворого. Огляд передсерцевої ділянки.

Оцінка загального стану: стан свідомості, положення хворого, шкіра та видимі слизові оболонки, огляд обличчя та шиї, визначення набряків, кістково-м'язова система.

Послідовність проведення огляду ділянки серця. Діагностичне значення верхівкового поштовху, серцевого поштовху, серцевого горбу, пульсацій у ділянці серця та шиї.

Тема 3. Пальпація передсерцевої ділянки.

Методика і техніка пальпації прекардіальної ділянки: верхівковий поштовх (локалізація, площа, сила, висота, резистентність, зміщуваність, причини виникнення негативного верхівкового поштовху); серцевий поштовх, причини його появи та методика визначення; пульсація черевного відділу аорти, печінки, симптом Плеша, пульсація висхідного відділу аорти та її дуги, виявлення пульсації легеневого стовбура. Пресистолічне і систолічне тремтіння (симптом «котячого муркотіння»), причини виникнення.

Тема 4. Перкусія серця: визначення меж відносної та абсолютної серцевої тупості, ширини судинного пучка, поперечник серця, конфігурація серця.

Поняття про відносну та абсолютну серцеву тупість, їх перкуторне визначення (послідовність: права, верхня, ліва межа) та зміни в умовах патології. Структури, що формують судинний пучок, перкуторне визначення його ширини. Поняття про талію серця, та мітральну, аортальну, трапецієподібну, кулясту («бичаче серце») конфігурації серця.

Тема 5. Аускультация серця: серцеві тони, їх розщеплення, роздвоєння, додаткові тони.

Методика і техніка аускультации серця у відповідності з традиціями Київської терапевтичної школи. Основні та додаткові точки аускультации. Місця проекції та найкращого вислуховування клапанів серця. Механізм формування серцевих тонів. Причини посилення та послаблення тонів. Акцент тону. Зміни тонів за тембром (хлопаючий, приглушений, оксамитовий, металевий, гарматний тони). Поняття про розщеплення та

роздвоєння серцевих тонів, причини їх виникнення та часові характеристики. Додаткові тони – щиголь відкриття мітрального клапана, галопні тони (протодіастолічний, мезодіастолічний та пресистолічний ритм галоу). Методичні особливості аускультатії серця - безпосередньо вухом, стетоскопом, фонендоскопом: у положенні хворого стоячи, лежачи, у стані спокою і після фізичного навантаження.

Тема 6. Аускультатія серця: органічні та функціональні шуми серця.

Причини виникнення та класифікація серцевих шумів (внутрішньосерцеві та позасерцеві, органічні та функціональні, систолічні та діастолічні, шуми вигнання, наповнення, регургітації). Правила вислуховування та алгоритм характеристики шумів серця: відношення до фаз серцевої діяльності, місце найкращого вислуховування, місця проведення, характер, інтенсивність, форма, зв'язок із тонами серця, зміни у залежності від положення тіла (вертикальне, горизонтальне) та фізичного навантаження. Поняття про функціональні шуми та їх відмінностей від органічних серцевих шумів. Позасерцеві шуми. Шум тертя перикарда, плевроперикардіальний шум, кардіопульмональний шуми. Шум «дзиги» на яремній вені. Подвійні тон Траубе та шум Виноградова-Дюрозьє на стегновій артерії: методика визначення, причини та механізм виникнення.

Тема 7. Дослідження пульсу та артеріального тиску.

Судини, доступні для визначення пульсу (артеріального, венозного). Правила та послідовність дослідження пульсу на променевій артерії. Визначення основних властивостей пульсу (синхронності, ритмічності, частоти, напруження, наповнення, висоти, швидкості, рівномірності), виявлення дефіциту пульсу, лабільності, парадоксальності, дикротичності пульсу. Правила вимірювання артеріального тиску. Основні методи визначення артеріального тиску. Поняття про тони Короткова. Основні параметри, що визначають показники систолічного та діастолічного артеріального тиску. Поняття про пульсовий та середньодинамічний артеріальний тиск.

Проміжний контроль знань - підсумкове заняття.

Змістовний модуль 2. Електрокардіографія.

Тема 8. Методика реєстрації та розшифрування ЕКГ.

Клініко-діагностичне значення методу електрокардіографії. Біофізичні і фізіологічні основи ЕКГ. Структура і функція водіїв ритму серця та провідникової системи. Основні та додаткові шляхи проведення імпульсу. Методика і техніка реєстрації ЕКГ: стандартні відведення, однополюсні відведення від кінцівок, грудні відведення. Основні елементи ЕКГ: визначення електричної осі серця; значення тривалості та амплітуди зубців, тривалості інтервалів і сегментів в нормі. Алгоритм і методика розшифрування ЕКГ.

Тема 9. ЕКГ ознаки гіпертрофії міокарда та при ІХС. ЕКГ ознаки гострого інфаркту міокарда. Дослідження хворих з аритміями.

ЕКГ ознаки гіпертрофії правого та лівого передсердь. ЕКГ ознаки гіпертрофії правого та лівого шлуночків. ЕКГ ознаки ішемії, ушкодження, некрозу та рубця. ЕКГ ознаки еволюції та локалізації гострого інфаркту міокарда. ЕКГ ознаки ішемії, ушкодження, некрозу та рубця. ЕКГ ознаки еволюції та локалізації острого інфаркту міокарда. ЕКГ ознаки порушення автоматизму: синусова тахікардія, синусова брадікардія, синусова аритмія, синдром слабкості синусового вузла. ЕКГ ознаки підвищення автоматизму ектопічних водіїв ритму: передсердний ритм; вузловий; ідіовентрикулярний (шлуночковий); міграція водія ритму. Ектопічні (гетеротопні) аритмії, викликані підвищенням збудливості міокарда. ЕКГ ознаки порушення провідності: синоатріальна блокада, внутрішньопередсердна блокада, атріовентрикулярна блокада, блокада ніжечка пучка Гіса. Асистолія шлуночків. Синдром

передчасного збудження шлуночків: синдром Вольфа- Паркінсона-Уайта, синдром укороченого інтервалу Р-Р .

Змістовний модуль 3. Основні симптоми та синдроми при захворюванні серцево-судинної системи.

Тема 10. Мітральні та аортальні вади серця.

Мітральні вади: основні симптоми та синдроми на підставі клінічних і інструментальних методів обстеження. Аортальні вади: основні симптоми та синдроми на підставі клінічних і інструментальних методів дослідження.

Тема 11. Основні симптоми та синдроми при гіпертонічній хворобі та симптоматичних артеріальних гіпертензіях.

Поняття гіпертонічної хвороби. Етіологія. Класифікація за рівнями артеріального тиску. Класифікація за ступенем пошкодження органів-мішеней.

Тема 12. Ішемічна хвороба серця: основні синдроми та симптоми стенокардії та інфаркту міокарда.

Поняття гострого коронарного синдрому. Інфаркт міокарду: етіологія, патогенез, класифікація, клінічні особливості. Атипові клінічні варіанти. Ускладнення.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с. р.		л	п	лаб	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. РОЛЬ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ФІЗИОТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ.												
Тема 1. Опитування та загальний огляд хворих із патологією серцево-судинної системи.	10	2		2		6						
Тема 2. Зовнішній огляд хворого. Огляд передсерцевої ділянки.	10	2		2		6						
Тема 3. Пальпація передсерцевої ділянки.	10	2		2		6						
Тема 4. Перкусія серця: визначення меж відносної та абсолютної серцевої тупості, ширини судинного пучка, поперечник серця, конфігурація серця.	10	2		2		6						
Тема 5. Аускультация серця: серцеві тони, їх розщеплення, роздвоєння, додаткові тони.	10	2		2		6						
Тема 6. Аускультация серця: органічні та функціональні шуми серця.	10	2		2		6						

Тема 7. Дослідження пульсу та артеріального тиску.	10	2		2		6						
Разом за змістовним модулем	70	14		14		42						
Змістовний модуль 2 Електрокардіографія.												
Тема 8. Методика реєстрації та розшифрування ЕКГ.	10	2		2		6						
Тема 9. ЕКГ ознаки гіпертрофії міокарда та при ІХС. ЕКГ ознаки гострого інфаркту міокарда. Дослідження хворих з аритміями.	10	2		2		10						
Разом за змістовним модулем 2	24	4		4		16						
Змістовний модуль 3. Основні симптоми та синдроми при захворюванні серцево - судинної системи.												
Тема 10. Мітральні та аортальні вади серця.	18	2		2		14						
Тема 11. Основні симптоми та синдроми при гіпертонічній хворобі та симптоматичних артеріальних гіпертензіях.	18	2		2		14						
Тема 12. Ішемічна хвороба серця: основні синдроми та симптоми стенокардії та інфаркту міокарда.	20	2		4		14						
Разом за змістовним модулем 3	56	6		8		42						
<i>Усього годин</i>	150	24		26		100						

6. Теми семінарських занять

Не передбачено

7. Теми практичних занять

Не передбачено

8. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Розпит та загальний огляд хворих із патологією серцево-судинної системи.	2
2	Зовнішній огляд хворого. Огляд передсерцевої ділянки.	2
3	Пальпація передсерцевої ділянки.	2
4	Перкусія серця: визначення меж відносної та абсолютної серцевої тупості, ширини судинного пучка, поперечник серця, конфігурація серця.	2
5	Аускультация серця: серцеві тони, їх розщеплення, роздвоєння, додаткові тони.	2
6	Аускультация серця: органічні та функціональні шуми серця.	2
7	Дослідження пульсу та артеріального тиску. Курація хворих. Проміжний	2

	контроль знань - підсумкове заняття.	
8	Методика реєстрації та розшифрування ЕКГ.	2
9	ЕКГ ознаки гіпертрофії міокарда та при ІХС. ЕКГ ознаки гострого інфаркту міокарда. Дослідження хворих з аритміями.	2
10.	Мітральні та аортальні вади серця.	2
11.	Основні симптоми та синдроми при гіпертонічній хворобі та симптоматичних артеріальних гіпертензіях.	2
12.	Ішемічна хвороба серця: основні синдроми та симптоми стенокардії.	2
13.	Ішемічна хвороба серця: основні синдроми та симптоми інфаркту міокарда.	2
Всього		26

9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Розпит та загальний огляд хворих із патологією серцево-судинної системи.	6
2.	Тема 2. Зовнішній огляд хворого. Огляд передсерцевої ділянки.	6
3.	Тема 3. Зовнішній огляд хворого. Огляд передсерцевої ділянки.	6
4.	Тема 4. Перкусія серця: визначення меж відносної та абсолютної серцевої тупості, ширини судинного пучка, поперечник серця, конфігурація серця.	6
5.	Тема 5. Аускультация серця: серцеві тони, їх розщеплення, роздвоєння, додаткові тони.	6
6.	Тема 6.. Аускультация серця: органічні та функціональні шуми серця.	6
7.	Тема 7. Дослідження пульсу та артеріального тиску.	6
8.	Тема 8. Методика реєстрації та розшифрування ЕКГ.	6
9.	Тема 9. ЕКГ ознаки гіпертрофії міокарда та при ІХС. ЕКГ ознаки гострого інфаркту міокарда. Дослідження хворих з аритміями	10
10.	Тема 10. Мітральні та аортальні вади серця.	14
11.	Тема 11. Основні симптоми та синдроми при гіпертонічній хворобі та симптоматичних артеріальних гіпертензіях.	14
12.	Тема 12. Ішемічна хвороба серця: основні синдроми та симптоми стенокардії та інфаркту міокарда.	14
Разом		100

10. Індивідуальні завдання.

Індивідуальні завдання передбачають: огляд наукової літератури, підготовка рефератів, проведення наукових досліджень та індивідуальні навчально-дослідні завдання, написання тез наукових досліджень та виступи на конференціях.

11. Методи навчання.

МН1 –словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
МН2 –практичний метод (лабораторні заняття);
МН3 –наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);

МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);

МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

МН6 – самостійна робота;

12. Методи оцінювання.

МО1 – екзамен,

МО2 – усне або письмове опитування

МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

МО9 – захист лабораторних робіт;

13. Засоби діагностики результатів навчання:

1. -стандартизовані тести;

2. -аналітичні звіти, реферати, есе;

3. -презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

Види та методи навчання і оцінювання

Код компетентності	Назва компетентності	Код програмного результату навчання	Назва програмного результату навчання	Методи навчання	Методи оцінювання результатів навчання
ЗК 02	Здатність застосувати знання у практичних ситуаціях.	РН 07	Застосовувати знання медико-біологічних, психолого-педагогічних, соціальних аспектів у практиці фізичної терапії; виявляти та враховувати зв'язки різних елементів	МН1 МН2 МН3 МН4	МО2 МО7 МО9 МО1
ЗК 06	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	РН 19	Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег	МН1 МН2 МН3 МН4 МН6	МО2 МО7 МО9 МО1
СК 02	Здатність враховувати у практичній діяльності медико-біологічні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти, пов'язані з практикою	РН 07	Застосовувати знання медико-біологічних, психолого-педагогічних, соціальних аспектів у практиці фізичної терапії; виявляти та враховувати	МН2 МН3 МН5 МН6	МО2 МО7 МО9

	фізичної терапії.		зв'язки різних елементів		
СК 04	Здатність виконувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії для збору якісних (спостереження, опитування), і кількісних (вимірювання та тестування) даних, пов'язаних з фізичним станом пацієнта/клієнта, його функціональними можливостями, активністю та участю.	РН 10 РН 11	Визначати симптоми та синдроми; описувати обмеження функціонування пацієнта/клієнта за Класифікатором функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я НК 030:2022 та визначати реабілітаційні інтервенції за Класифікатором медичних інтервенцій НК 026:2021. Застосовувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії; використовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі; оцінювати отриману інформацію.	МН1 МН2 МН3 МН5 МН6	МО2 МО7 МО9 МО1
СК 06	Здатність за дорученням фізичного терапевта, здійснювати моніторинг реакцій і стану пацієнтів/клієнтів різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп під час виконання призначених заходів/тестів, включно з документуванням, звітуванням про отримані результати.	РН 10	Визначати симптоми та синдроми; описувати обмеження функціонування пацієнта/клієнта за Класифікатором функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я НК 030:2022 та визначати реабілітаційні інтервенції за Класифікатором медичних інтервенцій НК 026:2021.	МН1 МН2 МН3 МН4	МО2 МО7 МО9

14. Критерії оцінювання результатів навчання.

Результат освітньої діяльності здобувача вищої освіти оцінюється згідно Положення про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти РДГУ за такими рівнями та критеріями:

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
74-81	C	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	
60-63	E	задовільно	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів,			

		дисципліни	елементів, об'єктів			
--	--	------------	---------------------	--	--	--

13. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

ЗМ01							ЗМ02		ЗМ03			ІНДЗ	Іспит	Разом
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10	Т11	Т12			
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	5	10	40	100
Модульний контроль														
4							4		4					

16. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни представлено в системі Moodle та складається:

- Робоча програма навчальної дисципліни, силабус.
- Опорний конспект лекцій.
- Матеріали для лабораторних занять.
- Завдання до самостійної роботи.
- Завдання для здійснення модульного і підсумкового контролю знань.

17. Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Опишіть ключові етапи розпитування пацієнта з підозрою на патологію серцево-судинної системи та клінічне значення кожного з них.
2. Поясніть, які загальні ознаки під час огляду можуть свідчити про ураження серцево-судинної системи.
3. Розкрийте діагностичне значення оцінки набрякового синдрому та його диференціації при серцевій й іншій соматичній патології.
4. Охарактеризуйте клінічне значення аналізу задишки під час розпиту: механізми виникнення, типи та їхнє діагностичне значення.
5. Поясніть, як правильно збирати анамнез больового синдрому та які характеристики дозволяють диференціювати кардіальний біль від некардіального.
6. Опишіть зміни форми та рухів грудної клітки, які можуть свідчити про збільшення камер серця.
7. Поясніть клінічне значення візуалізації верхівкового поштовху та випадки, коли він стає помітним без пальпації.
8. Охарактеризуйте патологічні стани, що супроводжуються посиленою пульсацією в ділянці передсердя чи епігастрію, та їх діагностичну значущість.
9. Поясніть діагностичне значення виявлення деформацій грудної клітки під час огляду пацієнта з кардіологічною патологією.
10. Розкрийте особливості огляду пацієнта з підозрою на аневризму серця та ознаки, які можуть бути помітні зовні.
11. Опишіть алгоритм пальпації передсерцевої ділянки та значення оцінки сили, локалізації й поширення верхівкового поштовху.
12. Поясніть, при яких патологічних станах відбувається латеральне чи каудальне зміщення верхівкового поштовху та з чим це пов'язано.
13. Охарактеризуйте клінічне значення пальпаторного виявлення серцевого горбу.
14. Розкрийте діагностичні критерії пальпаторних ознак гіпертрофії правого шлуночка.
15. Поясніть, як пальпація допомагає відрізнити збільшення правого та лівого шлуночків.
16. Опишіть методику визначення меж відносної та абсолютної серцевої тупості та поясніть їх відмінності.

17. Розкрийте, як змінюються межі серця при дилатації окремих його камер.
18. Поясніть клінічне значення визначення поперечника серця та його збільшення.
19. Дайте характеристику основних конфігурацій серця (“мітральна”, “аортальна”, “трапецієподібна”) та їхнього патогенезу.
20. Охарактеризуйте перкуторні ознаки випоту в перикарді та поясніть, чому межі тупості змінюються саме так.
21. Опишіть фізіологічні та патологічні причини зміни звучності першого та другого тонів серця.
22. Розкрийте механізми розщеплення другого тону та випадки, коли це є патологічним.
23. Охарактеризуйте умови виникнення третього та четвертого тонів і патології, за яких вони найчастіше зустрічаються.
24. Поясніть, як зміни тонів серця можуть вказувати на порушення клапанної функції.
25. Опишіть діагностичне значення ритмів галопу та «перепела».
26. Опишіть механізми виникнення органічних серцевих шумів та їхні ключові аускультативні ознаки.
27. Поясніть особливості функціональних шумів та умови, за яких вони виникають.
28. Охарактеризуйте аускультативні ознаки мітральної недостатності та характер шуму при ній.
29. Поясніть, як під час аускультатії орієнтовно визначити тяжкість аортального стенозу.
30. Охарактеризуйте типові шуми при мітральному стенозі.
31. Опишіть методику комплексного дослідження пульсу та поясніть діагностичне значення його основних характеристик.
32. Поясніть причини виникнення патологічних типів пульсу: альтернуючого, ниткоподібного, дикротичного.
33. Опишіть принципи правильного вимірювання артеріального тиску та часті помилки, що спотворюють результат.
34. Поясніть клінічне значення різниці артеріального тиску на кінцівках і при яких патологіях це спостерігається.
35. Розкрийте особливості контролю АТ у пацієнтів із резистентною гіпертензією.
36. Опишіть принципи накладання електродів для стандартних і грудних відведень та можливі помилки.
37. Поясніть, як визначають електричну вісь серця та що означає її відхилення.
38. Охарактеризуйте алгоритм послідовного аналізу ЕКГ та діагностичне значення кожного етапу.
39. Поясніть ознаки блокади правої та лівої ніжки пучка Гіса та їх клінічне значення.
40. Розкрийте ЕКГ-ознаки електролітних порушень (гіперкаліємія, гіпокаліємія, гіпокальціємія).
41. Опишіть основні критерії гіпертрофії лівого шлуночка.
42. Поясніть ЕКГ-ознаки гіпертрофії правого шлуночка та механізм зміни електричної вісі серця при цьому.
43. Опишіть ЕКГ-прояви гіпертрофії правого та лівого передсердь та їх клінічну значущість.
44. Розкрийте особливості ЕКГ при комбінованій гіпертрофії.
45. Поясніть механізми формування підйому сегмента ST при трансмуральному інфаркті.
46. Охарактеризуйте критерії патологічного зубця Q та його клінічну значущість.
47. Опишіть динаміку ЕКГ-змін у різні фази інфаркту міокарда.
48. Поясніть, чим ЕКГ-ознаки нестабільної стенокардії відрізняються від інфаркту міокарда з елевацією.
49. Поясніть ЕКГ-ознаки різних типів екстрасистолії та принципи їх диференціації.

50. Охарактеризуйте атріовентрикулярні блокади різних ступенів та їх клінічне значення.
51. Поясніть ЕКГ-прояви суправентрикулярних тахікардій та відмінності між ними.
52. Опишіть критерії діагностики шлуночкової тахікардії.
53. Мітральний стеноз. Етіологія та патогенез.
54. Опишіть клінічні та аускультативні прояви мітрального стенозу та патофізіологічні механізми їх формування.
55. Поясніть патогенез та клінічну картину мітральної недостатності в різних стадіях компенсації.
56. Аортальний стеноз. Етіологія, патогенез та клініка.
57. Охарактеризуйте гемодинамічні наслідки аортальної недостатності та їх зв'язок з клінічними симптомами.
58. Опишіть аускультативні та інструментальні ознаки аортального стенозу.
59. Поясніть принципи диференціації комбінованих та поєднаних клапанних вад.
60. Артеріальна гіпертензія. Визначення, етіологія та класифікація.
61. Методи вимірювання артеріального тиску.
62. Охарактеризуйте види гіпертонічного кризу.
63. Опишіть механізми розвитку гіпертонічного кризу та клінічні особливості його перебігу.
64. Поясніть ознаки, що вказують на можливу вторинну гіпертензію, та особливості її діагностики.
65. Охарактеризуйте ураження органів-мішеней при різних стадіях гіпертонічної хвороби.
66. Опишіть алгоритм первинного обстеження пацієнта з вперше виявленою артеріальною гіпертензією.
67. Ішемічна хвороба серця. Визначення, етіологія та класифікація.
68. Гострий коронарний синдром. Класифікація.
69. Клінічні відмінності нестабільної стенокардії та інфаркту міокарда.
70. Механізм виникнення не Q-інфаркту міокарда.
71. Механізм виникнення Q-інфаркту міокарда.
72. Опишіть клінічні прояви та механізми виникнення стабільної стенокардії напруження.
73. Поясніть відмінності між типовою та атиповою стенокардією.
74. Охарактеризуйте клінічні особливості вазоспастичної (Принцметала) стенокардії.
75. Поясніть механізми розвитку стенокардії спокою та її діагностичні ознаки.
76. Охарактеризуйте первинну профілактику серцево-судинних захворювань.
77. Охарактеризуйте вторинну профілактику серцево-судинних захворювань.
78. Опишіть набуті вади серця, діагностика та сучасні підходи до лікування.
79. Міокардити: етіологія, патогенез та діагностика.
80. Кардіоміопатії: етіологія, патогенез та діагностика

18. Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна література

1. Коваленко В.М. Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування. За ред. проф. В.М. Коваленко, проф. М.І.Лутая, Ю.М.Сіренка. Київ, 2011. 96с.
2. Ковальова О.М., Ащеулова Т.В., Амбросова Т.М.. Фізикальні методи дослідження серцево-судинної системи (практичні навички). Навч. посібник. Харків: ХНМУ, 2011. 152с.
3. Практикум з основ кардіології : навч. посібник для студ. закладів вищої освіти [спец. "Фізична терапія, ерготерапія" освітньої програми "Фізична терапія"] / І. В. Кіреєв та ін. Харків : НФаУ, 2021. 57 с.
4. Сиволап В.Д., Лашкул Д.А. Кардіологія: навч. посіб. Запоріжжя: ЗДМУ, 2018. 199 с.

5. Сімейна медицина : у 5 т. Т. I: у 2 кн. Кн. 1. Хвороби органів кровообігу. Ревматичні хвороби. Хвороби органів дихання. Хвороби ендокринної системи / Є. Х. Заремба, Ю. Г. Кияк, О. О. Сергієнко та ін.; за ред. В. Г. Передерія, Є. Х. Заремби. К.: Здоров'я, 2005. 758 с.
6. Скибчик В. А., Соломенчук Т. М. Практичні аспекти сучасної кардіології. Львів: Мс, 2017. 416 с.

Допоміжна література

1. Дзяк Г.В., Нетяженко В.З., Хомазюк Т.А. та ін. Основи обстеження хворого та схема історії хвороби (довідник). Дніпропетровськ: Арт-прес, 2002.
2. ЕКГ у практиці [The ECG in Practice]: навчальний посібник / Джон Р. Хемптон; переклад 6-го англ. видання. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2018. 560 с.
3. Клінічні рекомендації з артеріальної гіпертензії Європейського товариства гіпертензії та Європейського товариства кардіологів 2013 р. *Артеріальна гіпертензія*. 2013. №4. С. 62- 157.
4. Ковальова О.М., Сафаргаліна-Корнілова Н.А.. Пропедевтика внутрішньої медицини. Підручник. Київ: ВСВ «Медицина» 2012. 720 с.
5. Практикум з пропедевтики внутрішньої медицини. Частина 1. «Основні методи обстеження хворих у клініці внутрішніх хвороб» Т.В. Ащеулова, Т.М. Амбросова, В.І.Смірнова, Н.М. Герасимчук, І.В. Ситіна. Харків: ХНМУ, 2018. 58 с.
6. Практикум з пропедевтики внутрішньої медицини. Частина 2. «Симптоми та синдроми захворювань внутрішніх органів». Т.В.Ащеулова, Г.В.Демиденко, Н.М.Герасимчук, О.А.Кочубей, Г.В.Кожем'яка, В.А.Ніколаєва. - Харків, ХНМУ, 2018. 57с.
7. «Схема історії хвороби» в курсі пропедевтики внутрішньої медицини. Методичні вказівки для студентів медичних факультетів. Т.В.Ащеулова, Н.М.Герасимчук. Харків: ХНМУ, 2019 14 с.

19. Інформаційні (інтернет) ресурси

1. Національний науковий центр «Інститут кардіології імені академіка М.Д. Стражеска» НАМН України. <http://www.strazhesko.org.ua/>
2. Український кардіологічний портал. <http://ukrcardio.org/>
3. Електронний науково-практичний журнал про кардіологію. <http://www.webcardio.org/>
4. PubMed. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed>
5. European society of cardiology. <http://www.escardio.org/>
6. American College of Cardiology. <http://www.acc.org/>

Робоча програма перезатверджена на засіданні кафедри біології, здоров'я людини та фізичної терапії без змін і доповнень на 2025 – 2026 н.р. у зв'язку зі зміною розподілу навчального навантаження. Протокол від “ 22 ” вересня 2025 року № 9.